

Reykjavíkurborg

Tillögur stýrihóps um forvarnir og aðgerðir gegn ofbeldi barna og ungmenna

17. nóvember 2025

Efnisyfirlit

Inngangur	3
Stýrihópurinn og vinna hans	3
SVÓT greining.....	4
Styrkleikar	4
Veikleikar	4
Ógnanir.....	4
Tækifæri	5
Mögulegar aðgerðir til að bæta stöðu barna og ungmenna eftir efnisflokkum	5
Fræðsla og snemmtæk íhlutun	5
Úrræði og þjónusta	5
Mannauður og fjölbreytileiki	5
Samstarf og samþætting	6
Foreldrasamstarf og samfélagsleg þátttaka	6
Gagnadrifin stefnumótun og nýsköpun.....	6
Virkni og aðgengi	6
Samantekt	7
Tillögur.....	8
1. Forvarnir og vinna á fyrsta stigi.....	8
Tillaga 1.1 Börn í viðkvæmri stöðu á leikskóla.....	8
Tillaga 1.2 Stuðningur við Hinsegin félagsmiðstöð.	8
Tillaga 1.3. Stuðningur við drengi í viðkvæmri stöðu.	9
1.3.A. Þjálfun lykilaðila sem vinna með börnum og ungmennum.	9
1.3.B. Námskeiðið „Strákar spjalla“ í grunnskólum.	9
1.3.C. Innleiðing leiðsagnarnáms í alla grunnskóla í Reykjavík.	9
1.3.D. Markviss kynning á jaðaríþróttum.....	10
Tillaga 1.4: Stuðningur við foreldra leikskólabarna.	10
Tillaga 1.5: Auka hlutfall starfsfólks af erlendum uppruna í vinnu með börnum og ungmennum í borginni.	10
1.5.A. Fjölbreyttur starfsmannahópur.....	10
1.5.B. Ráðning menningarmiðlara á miðstöðvar.	11
Tillaga 1.6: Auka virkniúrræði fyrir NEET hópin.....	11
1.6.A. Aukið framboð fyrir ungmenni utan skóla og vinnu – vinnuhópur.....	11
1.6.B. Tryggja sumarstörf fyrir 17 ára ungmenni í viðkvæmri stöðu.	11
Tillaga 1.7: Nýsköpun í foreldrasamstarfi meðal foreldra og barna í fjórða bekk..	12
Tillaga 1.8: Efla félags- og tilfinningafærni í öllu starfi með börnum og ungmennum.	12

2. Viðbragð - vinna á öðru stigi.....	12
Tillaga 2.1: Sérþækt hópastarf fyrir börn á aldrinum 10-12 ára í viðkvæmri stöðu.....	12
Tillaga 2.2: Úrræði fyrir börn sem beita ofbeldi.....	13
Teymi til að vinna með bekkjarmenningu og foreldrahópinn.....	13
Tillaga 2.3: Stuðningsteymi vegna barna á flóttu með mikla áfallasögu.....	13
Tillaga 2.4: Innleiða áfram tengsla- og áfallamiðaða nálgun með börnum og ungmönnum.....	14
3. Meðferð – vinna á þriðja stigi.....	14
Tillaga 3.1: Bregðast við áhættu hegðun ungmenna fyrr.....	14
Viðauki.....	15

Inngangur

Stýrihópur um forvarnir og aðgerðir gegn ofbeldi barna og ungmenna var skipaður skv. erindisbréfi borgarstjóra, dagsett 10. júlí 2025.

Hlutverk stýrihópsins var að setja fram tillögur um það hvernig unnið skuli heildstætt gegn ofbeldi sem beinist að börnum og ungu fólki.

Verkefni stýrihópsins voru samkvæmt erindisbréfi að:

- Kynna sér kortlagningu á þeim verkefnum sem borgin sinnir gegn ofbeldi.
- Gera tillögur að því hvernig best megi vinna með þeim/meðferð sem beita börn og ungmenni ofbeldi. Hér er átt við bæði fullorðna og börn.
- Greina hvort og þá hvernig megi auka samstarf á milli aðila bæði innan og utan borgar með það að augnamiði að bæta þjónustu við börn og ungmenni sem eru beitt ofbeldi.
- Greina hvort tillögurnar hafi kostnað í för með sér og ef svo er kostnaðarmeta þær í samvinnu við fjármálaþétt borgarinnar.
- Gera jafnréttismat á tillögum byggt á mannréttindastefnu Reykjavíkurborgar.

Stýrihópurinn og vinna hans

Stýrihópurinn skipaður:

Sabine Leskopf, Samfylkingunni, formaður

Ásta Þórdís Skjalddal Guðjónsdóttir, Sósíalístaflokknum

Einar Þorsteinsson, Framsókn

Starfsmaður hópsins var Guðrún Halla Jónsdóttir, forvarnarfulltrúi Reykjavíkurborgar.

Starfshópurinn starfaði á tímabilinu 31.07.2025 til 12.11.2025 og fundaði 16 sinnum á þeim tíma.

Einnig var óskað eftir samvinnu bakhóps sem samanstóð af skrifstofustjórum Skóla og frístundasviðs, (SFS) skrifstofustjóra ráðgjafarþjónustu velferðarsviðs (VEL,) framkvæmdastjóra Barnaverndar Reykjavíkur og verkefnastjóra Betri borgar fyrir börn (BBB).

Stýrihópurinn leitaði til ýmissa aðila eftir þeirra innsýn í málaflokkinn, hugmyndum og ráðgjöf.

Á fundi stýrihóps komu skrifstofustjórar SFS, framkvæmdastjóri Barnaverndar Reykjavíkur, skrifstofustjóri ráðgjafarþjónustu VEL, verkefnastjórar BBB og farsældar barna, starfsmenn frá Lögreglunni á höfuðborgarsvæðinu og Ríkislögreglustjóra, verkefnastjóri Flotans, sérfræðingur SFS í málefnum barna með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn, Forvarnateymi Reykjavíkurborgar, deildarstjóri Hins Hússins og mannréttinda- og fræðslustjóri Íþróttabandalags Reykjavíkur ÍBR. Jafnframt komu deildastjórar og teymisstjórar barna- og fjölskyldudeildar miðstöðva og kynntu fyrir hópnum hvernig málefni einstaklinga og fjölskyldna eru unnin. Stýrihópurinn fór einnig á fund Reykjavíkurráðs ungmenna og heimsótti verkefnastjórnir BBB á öllum miðstöðvum.

Auk þess skoðaði hópurinn ýmis fyrirbyggjandi tölfræðigögn, skýrslur er snúa að ofbeldi barna og kynnti sér margs konar verkefni sem tengjast málaflokknum.

SVÓT greining

SVÓT greining var gerð í framhaldi af þeim upplýsingum sem aflað var.

Styrkleikar

- Sterkt og vaxandi samstarf milli skóla, félagsmiðstöðva, velferðarkerfis, barnaverndar og lögreglu.
- Virkt vettvangsstarf og góð tenging við ungmenni í félagsmiðstöðvum og í borgarhlutunum.
- Fjölbreytt frístundastarf og sértæk verkefni sem ná til ólíkra hópa.
- Foreldrasamstarf og grasrótastarf veita innsýn og tengingu við raunveruleikann.
- Fyrirmyndir og brúarsmiðir úr sama menningarheimi virka vel til að tengja við börn af erlendum uppruna og foreldra þeirra.
- Sterk vitund um mikilvægi forvarna og snemmtækrar íhlutunar.
- Áhugi á nýtingu stafrænnar tækni og samfélagsmiðla til að ná til barna og ungmenna.

Veikleikar

- Skortur á úrræðum fyrir börn í þriðja stigs þjónustu og fyrir börn í áhættuhegðun.
- Skortur á samhæfingu, gagnasöfnun um ofbeldisatvik og yfirsýn yfir þjónustu og úrræði.
- Vantraust og skömm meðal foreldra sem þurfa aðstoð, sérstaklega foreldra af erlendum uppruna.
- Félagsmiðstöðvar og íþróttafélög ná ekki til allra hópa þar sem aðgengi og kostnaður hindrar þátttöku.
- Skortur á fjármagni og stöðugildum á miðstöðvum, í forvarnarstarfi og nýjum verkefnum.
- Ósamræmd innleiðing farsældar milli borgarhluta og samþættingar milli skóla og þjónustu, t.d. hvar fara viðtölin fram, í skólanum eða á heimilinu eða hvernig nálgast miðstöðvar fólk frá fjölbreyttum menningarbakgrunni.
- Skortur á kynfræðslu og fræðslu um ofbeldi í skólum og leikskólum.
- Ofbeldi fylgja ekki afleiðingar og vantar að bregðast við atvikum strax.

Ógnanir

- Aukning í ofbeldi, kynferðislegri áhættuhegðun og normalisering skaðlegrar hegðunar.
- Skaðleg áhrif samfélagsmiðla og minnkandi samvera með foreldrum.
- Félagsleg einangrun og jaðarsetning barna og ungmenna, sérstaklega barna og ungmenna af erlendum uppruna.
- Vantraust og skömm hindrar foreldra í að þiggja aðstoð.
- Skortur á fjármagni og stöðugildum getur leitt til niðurskurðar í mikilvægum verkefnum.
- Skortur á samræmdri þjónustu og yfirsýn yfir málaflokkinn.
- Börn og foreldrar með áfallasögu festast í kerfinu án viðeigandi úrræða.
- Skortur á menningarnæmi í samfélaginu og í kerfinu. Nauðsynlegt er að huga betur að inngildingu.

Tækifæri

- Auka fræðslu snemma í skóla- og tómstundastarfi um félagsfærni og samkennd.
- Þróa og fjármagna úrræði fyrir börn í áhættuhegðun og ungmenni utan skóla sem og þriðja stigs úrræði.
- Ráða starfsfólk af fjölbreyttum menningarbakgrunni sem tengiliði og fyrirmyndir.
- Efla foreldrafærni og þátttöku í gegnum markviss verkefni og samtal, efla traust og foreldrasamstarf í bekkjarstarfi og skólaumhverfi.
- Nýta stafrænar lausnir og samfélagsmiðla til að miðla forvarnarskilaboðum.
- Samræma verklag og samþættingu milli skóla, félagsmiðstöðva, miðstöðva og heilbrigðiskerfisins.
- Nýta gögn og greiningar til að forgangsraða úrræðum og fjármagni.

Mögulegar aðgerðir til að bæta stöðu barna og ungmenna eftir efnisflokkum

Fræðsla og snemmtæk íhlutun

- Auka formlega fræðslu um verndandi þætti og félags- og tilfinningafærni snemma í skóla- og frístundastarfi.
- Vinna áfram að kynfræðslu og fræðslu um ofbeldi og afleiðingar.
- Skima fyrir áfallatengdum vanda og bregðast skýrt við.
- Þróa og fjármagna fræðsluefni um rétt viðbrögð við ofbeldi.
- Þjóða upp á aldursskipta rafræna uppeldisfræðslu fyrir foreldra og texta með fjölbreyttum tungumálum.
- Þjóða upp á fræðslu um verndandi þætti fyrir foreldra og stuðning við foreldrahópa þegar upp kemur vandi í hverfinu eða árgangi.
- Tryggja að þekking og fræðsla um fötlun barna sé til staðar þar sem unnið er með börnum.

Úrræði og þjónusta

- Þróa og fjármagna úrræði fyrir börn í áhættu og ungmenni utan skóla sem og þriðja stigs úrræði.
- Auka sértæk úrræði fyrir miðstig (10–12 ára).
- Þróa barnvæna réttarvörslu og „safe space“ fyrir ungmenni í vanda.
- Nýta verkferla farsældar barna, BBB og þjónustustigin betur, tryggja flæði og staðsetningu úrræða.
- Efla áfallamiðaða nálgun og innleiða áfallanæmar stofnanir.

Mannauður og fjölbreytileiki

- Þjálfar og ráða fleiri starfsmenn af erlendum uppruna og fjölbreyttum menningarbakgrunni.
- Þjálfar starfsfólk í áfallavinnu, menningarnæmi og vinnu með þeim sem beita ofbeldi.
- Fjölga fyrirmyndum og verkefnum sem drengir geta samsamað sig við.
- Virkja starfsfólk af erlendum uppruna sem tengiliði og fyrirmyndir.

Samstarf og samþætting

- Efla samstarf milli hverfa, sveitarfélaga, heilbrigðiskerfis og menntakerfis, í gegnum verkferla farsældar barna og BBB ásamt samræmdu verklagi samstarfsyfirlýsingar borgarinnar um börn í viðkvæmri stöðu.
- Nýta samræmt verklag farsældar barna og BBB. Samræma verklag og samþættingu milli skóla og miðstöðva svo sem skýra ferla og ábyrgð.
- Þróa „dag barnsins“ samfellu skóla- og frístundastarfs, t.d. fyrir börn á miðstigi.
- Nýta leikskóla sem vettvang til að ná snemma til foreldra

Foreldrasamstarf og samfélagsleg þátttaka

- Efla foreldrafærni og þátttöku í gegnum markviss verkefni og samtal, efla traust og foreldrasamstarf í einstökum bekkjum og skólum í heild.
- Auka þátttöku foreldra í skóla- og frístundastarfi.
- Byggja upp traust og öryggi með gagnsæi og virkri þátttöku foreldra.
- Bjóða upp á fjölbreytta fræðslu og samtal við foreldra, ekki bara námskeið.

Gagnadrifin stefnumótun og nýsköpun

- Nýta gögn og greiningar til að forgangsraða úrræðum og fjármagni.
- Efla greiningar á rannsóknum og lykiltölum og fá krosskeyrslur til að skilja betur hvað virkar.
- Nýta stafrænar lausnir til að bæta skráningu og samvinnu.
- Nýta samfélagsmiðla og áhrifavalda til að miðla forvarnaskilaboðum.

Virkni og aðgengi

- Þróa og fjármagna verkefni sem virkja ungmenni í jákvæðri virkni.
- Auka opnunartíma og sértækt starf í félagsmiðstöðvum.
- Tryggja fjármagn í Hinsegin félagsmiðstöð.
- Efla og fjármagna verkefni sem þegar eru í gangi og gefa góðan árangur, í stað þess að búa til ný.
- Nýta íþróttir sem forvarnarvettvang, tryggja aðgengi og þátttöku allra hópa.

Samantekt

Tækifæri til eflingar forvarna og velferðar barna og ungmenna felast í aukinni fræðslu, snemmtækri íhlutun og þróun úrræða sem mæta fjölbreyttum þörfum. Það má gera með því að efla kynfræðslu, fræðslu um ofbeldi og verndandi þætti, bæði fyrir börn og foreldra, ásamt því að styrkja félags- og tilfinningafærni snemma. Þjónusta og úrræði þurfa að ná til barna í áhættuhópum og ungmenna utan skóla, með áherslu á barnvæna og áfallamiðaða nálgun. Fjölbreyttur mannauður og menningarnæmi styrkir tengingu við ólíka hópa og mikilvægt er að virkja fyrirmyndir og tengiliði af erlendum uppruna. Samstarf milli kerfa og samþætting þjónustu tryggir samfellu og skýr ferli en virk þátttaka foreldra og samfélagsins eykur traust og árangur. Gagnadrifin stefnumótun og nýsköpun, ásamt aukinni virkni og aðgengi að jákvæðum vettvangi eins og íþróttum og félagsmiðstöðvum, styður við heildræna nálgun í forvörnum.

Vert er að hafa í huga að í dag er unnið skv. lögum um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna krefjast nýrra vinnubragða í samstarfi þeirra sem veita börnum og fjölskyldu þjónustu innan sem utan sveitafélaga og ríkis. Innleiðing á verkefninu Betri borg fyrir börn (BBB) í Reykjavík er liður í breyttum vinnubrögðum þar sem lögð er áhersla á að þetta samstarf skóla- og frístundasviðs og velferðarsviðs. Meginmarkmiðið er að samhæfa og bæta þjónustu við börn og fjölskyldur í borginni. Með Betri borg fyrir börn er einnig lögð áhersla á að bæta og auka stuðning við stjórnendur og starfsfólk starfseininga sem tilheyra BBB eins og leik- og grunnskóla, frístundaheimila og félagsmiðstöðva, miðstöðva og barnaverndar. Sem hluti af innleiðingunni hafa samræmdir verkferlar verið mótaðir þvert á öll þjónustustigin þrjú með því markmiði að stuðla að aukinni snemmtækri þjónustu og skilgreina betur hlutverk, verkefni og ábyrgð hvers þjónustustigs fyrir sig í takt við farsældarlögin.

Unnið er að ýmsum aðgerðum í dag innan borgarkerfisins til að bæta stöðu barna og ungmenna. Eftirtaldar tillögur eru þær sem stýrihópnum þótti brýnastar.

Tillögur

Tillögum er raðað í forgangs röð innan hvers stigs.

1. Forvarnir og vinna á fyrsta stigi.

Tillaga 1.1 Börn í viðkvæmri stöðu á leikskóla.

Markmið: Innleiða skipulagt og markvisst fræðsluefni um ofbeldi fyrir allt starfsfólk leikskóla. Til að tryggja árangur er mælt með að ráða starfsmann í 100% stöðu í sex mánuði sem sér um innleiðingu fræðslunnar í alla leikskóla borgarinnar.

Fræðslan mun meðal annars fela í sér að starfsfólk þekki helstu vísbendingar um að ofbeldi hafi átt sér stað. Að leiðbeiningar um hvernig bregðast skuli við grun eða staðfestu um ofbeldi séu aðgengilegar sem og upplýsingar um verkferla og tilkynningarskyldu. Stofna þarf fagteymi til að styðja leikskóla í þessum málum. Gera þarf áætlun um kynfræðslu fyrir börn sem og aðra þætti sem stuðla að öryggi og velferð barna.

Kostnaður: 6,6 milljónir (100% starf í 6 mánuði).

Ábyrgð: Leikskólaskrifstofa skóla- og frístundasviðs..

Tímamörk: Janúar – júní 2026.

Mælikvarði: Að allir leikskólar hafi innleitt fræðsluefni um ofbeldi í sínum skóla.

Tillaga 1.2 Stuðningur við Hinsegin félagsmiðstöð.

Markmið: Að tryggja áframhaldandi þjónustu og stuðning við hinsegin börn og ungmenni. Hinsegin börn og ungmenni eru viðkvæmur hópur sem er töluvert líklegri til að búa við slæma andlega og líkamlega heilsu heldur en gagnkynhneigð ungmenni á sama aldri. Rannsóknir sýna að þessi hópur er líklegri til að glíma við andlega vanlíðan og einangrun, erfiðleika í skólaumhverfi, aukna áhættu á vímuefnaneyslu og aukinn sjálfsskaða og sjálfsvígshugsanir. Félagsmiðstöð sem er sérstaklega ætluð hinsegin börnum og ungmennum gegnir lykilhlutverki í að stuðla að vellíðan, öryggi og heilbrigðum þroska þeirra. Með því að veita öruggt rými og félagslegan stuðning er hægt að draga úr áhættuþáttum og styrkja sjálfsmynd og seiglu þessa hóps.

Kostnaður: 20 milljónir til viðbótar við núverandi fjármagn til að hægt sé að halda úti óbreyttu þjónustustigi í vetur.

Heildarkostnaður er 30 milljónir á ári. Mikilvægt er að tryggja fast fjármagn í þessa starfsemi þvert á höfuðborgarsvæðið í samvinnu við Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu.

Ábyrgð: Frístundaskrifstofa skóla- og frístundasviðs

Tímamörk: Febrúar 2026 og svo viðvarandi.

Mælikvarði: Aðsóknartölur í starfið.

Tillaga 1.3. Stuðningur við drengi í viðkvæmri stöðu.

1.3.A. Þjálfun lykilaðila sem vinna með börnum og ungmennum.

Markmið: Að stuðningur við drengi í viðkvæmri stöðu verði eflur með því að þjálfa starfsfólk sem vinnur með drengjum í grunnskólum, frístundaheimilum, félagsmiðstöðvum og íþróttafélögum til að vera jákvæðar fyrirmyndir. Markmiðið er að auka færni starfsfólks í að ræða við drengi um líðan, tilfinningar og viðhorf til lífsins á opinn og virðingarfullan hátt. Í þessu felst að bjóða upp á námskeiðið „*Strákar spjalla*“ fyrir fyrrgreindan hóp. Námskeiðið veitir verkfæri til að ræða erfið málefni og tryggja að allir einstaklingar hafi rými og rödd. Sérstök áhersla er lögð á samtal um fjölbreytileika og umburðarlyndi, með það að markmiði að styrkja sjálfsmynd og félagslega hæfni drengja.

Kostnaður: 2,5 milljónir á ári í laun námskeiðshaldara fyrir fjóra hópa á ári. (tveir starfsmenn í yfirvinnu, í fjórar klst. í senn í sex vikur með hvern hóp – fjórir hópar á ári).

Ábyrgð: Verkefnastjóri Austurmiðstöðvar og verkefnastjóri Flotans.

Tímamörk: Hefst í janúar 2026.

Mælikvarði: Aukinn fjöldi starfsmanna sem hafa farið á námskeiðið.

1.3.B. Námskeiðið „Strákar spjalla“ í grunnskólum.

Markmið: Að drengjum í grunnskólum verði boðið uppá námskeiðið „*Strákar spjalla*“ eftir þörfum í samstarfi við grunnskóla, félagsmiðstöð og miðstöð, auk íþróttafélaga þegar það á við. Sérstök áhersla er lögð á að tryggja handleiðslu fyrir þá sem halda námskeiðið, þannig að þeir hafi faglegan stuðning og verkfæri til að leiða samtöl um líðan, tilfinningar, fjölbreytileika og umburðarlyndi á uppbyggilegan hátt

Kostnaður: Innan fjárhagsramma.

Ábyrgð: Miðstöðvar, viðkomandi félagsmiðstöð og grunnskóli.

Tímamörk: Hefst í september 2026.

Mælikvarði: Að þeim hópum sem eru í þörf fyrir námskeið standi það til boða.

1.3.C. Innleiðing leiðsagnarnáms í alla grunnskóla í Reykjavík.

Markmið: Að leiðsagnarnám verði innleitt í alla grunnskóla í Reykjavík þar sem reynslan sýnir að námsaðferðin hentar drengjum jafn vel og öðrum nemendum. Leiðsagnarnám byggir á einstaklingsmiðaðri nálgun þar sem áhersla er lögð á valdeflingu nemenda í námi, þannig að þeir taki virkan þátt í eigin námsferli. Að hjálpa nemendum að finna tilgang og setja sér markmið í náminu og tengja það við sitt áhugasvið. Námsaðferðin býður nemandanum upp á mismunandi leiðir að markmiðunum, aðlagðar að þörfum og styrkleikum hvers nemanda. Kennarinn veitir leiðsögn og endurgjöf mjög reglulega. Leiðsagnarnám fellur vel að innra mati skóla og styður við gæði kennslu og námsárangur.

Kostnaður: Innan fjárhagsramma.

Ábyrgð: Grunnskólaskrifstofa skóla- og frístundasviðs..

Tímamörk: Viðvarandi.

Mælikvarði: Að allir grunnskólar í Reykjavík hafi innleitt leiðsagnarnám.

1.3.D. Markviss kynning á jaðaríþróttum.

Markmið: Að jaðaríþróttir verði kynntar markvisst fyrir drengjum á hverju skólaári. Verkefnastjórar miðstöðva og frístundatenglar, koma á samstarfi við íþróttafélög um að kynna sérstaklega jaðaríþróttir í frístundastarfi borgarinnar. Samstarfsaðilar þróa leiðir til kynningar, til dæmis með því að bjóða upp á kynningar á íþróttastöðum eða í frístundastarfi borgarinnar. Skoðaðar verði sérstaklega leiðir til að gefa drengjum tækifæri til að prófa jaðaríþróttir áður en þeir taka ákvörðun um að hefja reglulegar æfingar. Tilgangurinn er að aðstoða drengi við að finna sig í íþróttum og skapa þeim ný tækifæri til hreyfingar og félagslegrar þátttöku.

Kostnaður: Innan fjárhagsramma.

Ábyrgð: Verkefnastjórar miðstöðva, frístundaheimili, félagsmiðstöðvar og frístundatenglar miðstöðva í samstarfi við íþróttafélögin.

Tímamörk: Viðvarandi.

Mælikvarði: Að kynningar fari fram í hverjum borgarhluta á hverju skólaári.

Tillaga 1.4: Stuðningur við foreldra leikskólabarna.

Markmið: Að uppeldisnámskeiðið [Föruneyti barna](#), sem byggir á uppeldisráðgjöf leikskólakennara í viðkomandi leikskóla verði innleitt. Verkefnið er nú í tilraun í tveimur leikskólum í Reykjavík og hefur áður gefið góða raun á Akranesi. Miðstöð menntunar og skólabjónustu (MMS) sér um þjálfun leikskólakennara fyrir verkefnið. Innleiðingu skal hefja í þeim leikskólum sem sinna viðkvæmustu barnahópunum. Sérstök áhersla skal lögð á að ná til foreldra af erlendum uppruna og tryggja að námsefnið sé aðlagð að þeirra þörfum, meðal annars með fræðslu um sérstöðu íslenskrar menningar. Menningarmiðlarar og/eða brúarsmiðir skulu veita aðstoð við þessa aðlögun. Eftirsóknarvert er að fá leikskólakennara með erlendan bakgrunn til þátttöku í verkefninu, þar sem það styrkir menningarnæmi og eykur traust í samskiptum við fjölbreyttan hóp foreldra.

Kostnaður: 9,1 milljón samtals fyrir 12 leikskóla (eftir þjálfun þarf tvo leikskólakennara í 4 tíma í 10 vikur í 12 leikskólum).

Ábyrgð: Leikskólaskrifstofa skóla- og frístundasviðs..

Tímamörk: Vor 2027.

Mælikvarði: Að 12 leikskólar séu búnir að innleiða verkefnið vor 2027.

Tillaga 1.5: Auka hlutfall starfsfólks af erlendum uppruna í vinnu með börnum og ungmennum í borginni.

1.5.A. Fjölbreyttur starfsmannahópur.

Markmið: Að hlutfall starfsfólks af erlendum uppruna verði aukið í starfsemi Reykjavíkurborgar, til að stuðla að fjölbreytileika og menningarnæmni í þjónustu við börn og ungmenni. Áhersla skal lögð á ráðningar einstaklinga með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn, sem hafa viðeigandi menntun og hæfni. Það er í liður í að styðja starfsstöðvar í að innleiða menningarnæma og inngildandi nálgun í allri þjónustu og samstarfi. Með þessu er hægt að skapa umhverfi sem endurspeglar fjölbreytileika samfélagsins, styrkir samskipti og eykur traust á milli barna, ungmenna og starfsfólks. Mikilvægt er að faglegur rökstuðningur liggi að baki kröfu um tungumálakunnáttu, hvort sem það sé íslenska eða önnur tungumál.

Kostnaður: Innan fjárhagsramma.

Ábyrgð: Allir yfirmenn sem sjá um ráðningar og mannauðsráðgjafar borgarinnar.

Tímamörk: Viðvarandi.

Mælikvarði: Að hlutfall starfsmanna af erlendum uppruna endurspegli hlutfall fólks af erlendum uppruna í samfélaginu.

1.5.B. Ráðning menningarmiðlara á miðstöðvar.

Markmið: Að ráðinn verði sérfræðingur með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn, menningarmiðlara, á hverja miðstöð, til viðbótar við núverandi starfsfólk. Viðkomandi þarf að uppfylla hæfniviðmið til að sinna málavinnslu og veita faglegan stuðning. Æskilegt er að menningarmiðlarar hafi ólíkan bakgrunn hvað varðar tungumál og menningu, þannig að þeir geti sinnt málum þvert á miðstöðvar og Barnavernd Reykjavíkur. Þetta tryggir að þjónustan nái til fjölbreyttra markhópa. Mikilvægt er að huga að þekkingu sem er að hverfa vegna brotthvarfs starfsmanna Samfló og tryggja að hún haldist innan kerfisins. Starf menningarmiðlara þarf jafnframt að tengjast verkefninu, Brúarsmiðum, Miðju máls og læsis, til að styrkja samræmingu og gæði þjónustu.

Kostnaður: 64,2 milljónir ár ári. Fjögur stöðugildi, eitt á hverja miðstöð sem kostuð eru af viðbótarfjármagni sem miðstöðvar fá.

Ábyrgð: Framkvæmdastjórar miðstöðva.

Tímamörk: 1. september 2026.

Mælikvarði: Að búið sé að ráða í öll stöðugildin fyrir 1. september 2026.

Tillaga 1.6: Auka virkniúrræði fyrir NEET hópinn.

1.6.A. Aukið framboð fyrir ungmenni utan skóla og vinnu – vinnuhópur

Markmið: Að boðið verði upp á fjölbreytt virkniúrræði fyrir ungmenni á aldrinum 16–18 ára sem eru ekki í skóla, vinnu eða virkniþjálfun. Slík úrræði geta m.a. verið, atvinnutengt nám og vinna með stuðningi og virkninámskeið í samstarfi við framhaldsskóla, Vinnumálastofnun, Fjölsmiðjuna, miðstöðvar og Hitt húsið.

Þegar niðurstaða vinnuhóps um verklag og samstarf milli skólastiga liggur fyrir, skal stofna nýjan vinnuhóp sem þróar virkniúrræði í samvinnu við ungmenni í NEET hópnum. Markmiðið er að tryggja að úrræðin séu raunhæf, aðgengileg og byggja á þörfum ungmennanna sjálfra.

Kostnaður: Innan kostnaðarramma.

Ábyrgð: Miðstöðvar, Hitt húsið í samstarfi við umhverfis- og skipulagssvið og mannauðs- og starfsumhverfissvið.

Tímamörk: Haustið 2026.

Mælikvarði: Fjöldi úrræða sem verða til staðar fyrir markhópinn.

1.6.B. Tryggja sumarstörf fyrir 17 ára ungmenni í viðkvæmri stöðu.

Markmið: Að tryggð verði virkni fyrir ungmenni í viðkvæmri stöðu yfir sumartímann, þar sem þau eiga oft erfiðara með að finna sér vinnu á eigin vegum. Lagt er til að sumarstörf fyrir 17 ára ungmenni í viðkvæmri stöðu verði tryggð. Að miðstöðvar borgarinnar sækir um störf fyrir hönd ungmennanna og veiti þeim stuðning í öllu ferlinu, líka eftir að sumarvinnunni lýkur. Skilgreina þarf hverjir geta sótt um þessi störf til að tryggja jafnræði og gagnsæi. Tilgangurinn er að skapa tækifæri til atvinnu og félagslegrar virkni sem styrkir sjálfsmynd, færni og framtíðarmöguleika ungmennanna.

Kostnaður: 50 milljónir fyrir 50 störf í 6-8 vikur, ásamt verkefnastjóra.

Ábyrgð: Miðstöðvar, Hitt húsið/menningar- og íþróttasvið og mannauðs- og starfsumhverfissvið.

Tímamörk: Viðvarandi.

Mælikvarði: Fjöldi ungmenna sem fara í skóla eða vinnu að loknu sumarstarfi.

Tillaga 1.7: Nýsköpun í foreldrasamstarfi meðal foreldra og barna í fjórða bekk.

Markmið: Að styrkja tengsl foreldrahópa og barna í fjórða bekk áður en þau hefja nám á miðstigi. Foreldrasamstarfið verður formgert m.a. með því að búa þarf til skýrt verklag þar sem umsjónarkennarar gegna lykilhlutverki í að stýra starfinu og styðja foreldra í samstarfi við frístundaheimili og félagsmiðstöðvar. Með þessu er tryggt að samstarf heimila og skóla verði markvissara og stuðli að jákvæðum samskiptum og vellíðan barnanna.

Kostnaður: Innan kostnaðarramma.

Ábyrgð: Grunnskólaskrifstofa skóla- og frístundasviðs, framkvæmdastjórar frístundamiðstöðva og verkefnastjórar miðstöðva.

Tímamörk: Viðvarandi.

Mælikvarði: Að starfið sé komið inn í alla grunnskóla vorið 2028.

Tillaga 1.8: Efla félags- og tilfinningafærni í öllu starfi með börnum og ungmennum.

Markmið: Að innleitt verði gagnreynt kennsluefni í öllu starfi með börnum og ungmennum. Félags- og tilfinningafærni er lykilþáttur í velferð barna og ungmenna. Hún stuðlar að samhygð, seiglu og hæfni til að takast á við áskoranir í daglegu lífi. Þetta felur í sér að kenna þarf félags- og tilfinningafærni í leikskólum, öllum bekkjum grunnskóla og í frístundastarfi. Það þarf einnig að vera hluti af námsefni í allri fræðslu og námskeiðum sem eru ætluð börnum og ungmennum. Markmiðið er að tryggja að félags- og tilfinningafærni verði samþættur hluti af uppeldi og menntun, þannig að börn og ungmenni fái tækifæri til að þróa hæfni sem nýtist þeim bæði í skóla og í lífinu almennt.

Kostnaður: Innan fjárhagsramma.

Ábyrgð: Yfirmenn starfsstaða sem vinna með börnum.

Tímamörk: Viðvarandi.

Mælikvarði: Betri líðan og minna ofbeldi skv. könnun Íslenskra æskulýðsrannsókna.

2. Viðbragð - vinna á öðru stigi.

Tillaga 2.1: Sérækt hópastarf fyrir börn á aldrinum 10-12 ára í viðkvæmri stöðu.

Markmið: Að unnið verði að séræku hópastarf fyrir miðstig í samstarfi grunnskóla, félagsmiðstöðva og miðstöðva. Starfið fer fram í fimm félagsmiðstöðvum þar sem þörfin er mest. Samhliða verður boðið upp á námskeið fyrir foreldra. Áhersla er lögð á að vinnan fari fram í nærumhverfi barnanna og sé leidd af þeim starfsmönnum sem þau þekkja og munu vinna áfram með þeim í daglegu starfi.

Aldurinn 10–12 ára getur verið krefjandi fyrir börn og vísbendingar eru um aukið einelti og ofbeldi í þessum hópi. Þetta má að líkindum rekja til þess að mörg þeirra hófu skólagöngu í COVID-faraldrinum og skortir þjálfun í félags- og tilfinningafærni.

Kostnaður: 39,8 milljónir (í félagsmiðstöð þrír starfsmenn í yfirvinnu í sex klst á viku í 10 mánuði - fimm hópar) ásamt (foreldrastarf tveir starfsmenn í yfirvinnu í þrjár klst einu sinni í mánuði 10 mánuði – fimm hópar).

Ábyrgð: Frístundaskrifstofa skóla- og frístundasviðs og miðstöðvar.

Tímamörk: Janúar – maí 2026.

Mælikvarði: Árangur er metinn með matsblöðum fyrir og eftir hópastarfið í samvinnu við mælikvarða frá HÍ.

Tillaga 2.2: Úrræði fyrir börn sem beita ofbeldi.

Markmið: Að samræma viðbrögð við ofbeldi barna. Reykjavíkurborg vill vinna með börnum sem beita ofbeldi í anda verklags „saman gegn ofbeldi“ og í því samstarfi sem lykilstofnanir eiga skv. því verklagi. Sveitarfélög á höfuðborgarsvæðinu hafa sameinast um að stofna bráða- og viðbragðsteymi sem bregst hratt við ofbeldismálum barna í anda „Saman gegn ofbeldi“. Verkefnið hefur fengið 240 milljónir króna í styrk til tveggja ára frá Farsældarsjóði Mennta- og barnamálaráðuneytisins.

Tilgangurinn að tryggja skýrar boðleiðir og samhæfða þjónustu allra kerfa, þannig að viðbrögð verði skjót og fagleg. Teymið verður miðlægt, þverfaglegt og sérhæft og virkjust strax þegar ofbeldi eða hótanir koma upp hjá börnum 10–18 ára sem sýna áhættuhegðun. Teymið virkjust með samþykki foreldra og nær einnig til mála sem ekki eru tilkynnt til lögreglu eða barnaverndar.

Teymi til að vinna með bekkjarmenningu og foreldrahópinn.

Markmið: Að stofnað verði teymi starfsmanna miðstöðva sem vinna þétt með skólum og frístundastarfi til að uppræta ofbeldi í árgöngum. Hlutverk teymisins er að vinna með bekkjarmenningu þegar ofbeldismál koma upp, styðja foreldrahóp árgangsins með fræðslu og samtali og efla félagsfærni barna og sporna við frekara ofbeldi. Þessi vinna er til viðbótar við starf bráða- og viðbragðsteymisins, sem sinnir fyrst og fremst ungmennum og fjölskyldum þeirra. Miðstöð leiðir verkefnið í samvinnu við bráða- og viðbragðsteymið.

Kostnaður: 12,6 milljónir sem dreifist á fjórar miðstöðvar (20% starfshlutfall á hverri miðstöð).

Ábyrgð: Miðstöðvar í samvinnu við Jafnréttisskóla skóla- og frístundasviðs og svo við grunnskólann og félagsmiðstöðina sem í hlut á hverju sinni.

Tímamörk: Teymin verði komin á fyrir haust 2026 og verði svo viðvarandi.

Mælikvarði 1: Að brugðist verði við við ofbeldismálum með þessum hætti í öllu skóla- og frístundastarfi borgarinnar.

Mælikvarði 2: Að fjöldi tilkynninga til Barnaverndar Reykjavíkur um börn sem beita ofbeldi fækki.

Tillaga 2.3: Stuðningsteymi vegna barna á flóttu með mikla áfallasögu.

Markmið: Að stofnað verði stuðningsteymi þriggja starfsmanna (t.d. sálfræðingur, þroskajálfi, listþerapisti/listmeðferðarfræðingur eða atferlisfræðingur) sem vinnur innan skóla- og frístundastarfs með börnunum og styður starfsfólk í að mæta þeim á þeirra forsendum. Hlutverk þess verði að tryggja samfellu í skólagöngu, auka virkni og sporna við vanda í skólasókn.

Skólaganga barna sem hafa flúið stríð eða verið lengi á flóttu er oft rofin og þau bera gjarnan áfallasögu. Því er skólaganga þeirra frábrugðin skólagöngu annarra barna með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn. Leik- og grunnskólar eru griðastaðir þessara barna og þurfa að mæta þeim af sérstakri alúð, næmni og festu. Áföll geta haft áhrif á námsgetu og hegðun, því er mikilvægt að skólarnir hafi verkfæri til að greina vandann og fá faglega ráðgjöf.

Kostnaður: 47,1 milljón fyrir þrjú stöðugildi.

Ábyrgð: Verkefnastjóri fjölmennningar skóla- og frístundasviðs í samvinnu við miðstöðvar og skóla- og frístundastarf borgarhlutanna.

Tímamörk: Að starfsmenn komi til starfa haustið 2026.

Mælikvarði: Að fleiri börn geti tekið þátt í almennu skólastarfi.

Tillaga 2.4: Innleiða áfram tengsla- og áfallamiðaða nálgun með börnum og ungmennum.

Markmið: Að eftirfarandi gagnreynd verkefni og nálgun í starfi verði innleidd til að viðhalda fagþekkingu í starfi með börnum og ungmennum til að mæta þeim áskorunum sem þau standa frammi fyrir. Með því er samræmd þjónusta tryggð fyrir börn í viðkvæmri stöðu, svo sem fótluð börn, börn með hegðunarvanda, börn sem hafa orðið fyrir áföllum og börn á flóttu.

Innleiðing felur í sér eftirfarandi verkefni:

Signs of safety hjá ráðgjöfum á miðstöðvum og Barnavernd Reykjavíkur, nálgunin felur í sér að virkja foreldra og fjölskyldu í lausnaleit, skilgreina öryggi barnsins og kennir fjölskyldunni að nota skýr verkfæri.

Solihull er í innleiðingu hjá Keðjunni og byggir á að efla tengsl og skilning á milli foreldra og barna. Heillaspor er verið að innleiða í tveimur tilraunaskólum í Reykjavík, með áherslu á að styrkja félags- og tilfinningafærni barna.

Áhugahvetjandi samtal er samtalsaðferð sem nýtist öllum starfsmönnum sem vinna með börnum til að efla innri áhugahvöt og jákvæð samskipti.

ACE listi er verkfæri til að greina hvort barn hafi orðið fyrir áfalli og meta þörf fyrir stuðning.

Innleiðingin er tímafrek og verður tímasett í framkvæmdaráætlun BBB.

Kostnaður: Innan kostnaðarramma.

Ábyrgð: Verkefnastjórar Betri borgar fyrir börn.

Tímamörk: Janúar 2026 – 2030.

Mælikvarði: Aukinn fjöldi starfsmanna sem hafa þekkingu á að takast á við vanda barna í viðkvæmri stöðu með áfallamiðaðri nálgun.

3. Meðferð – vinna á þriðja stigi.

Vandi ungmenna er orðinn flóknari og alvarlegri en áður. Málin þróast oft hratt í alvarlega stöðu og reynist erfitt að ná utan um fjölskyldurnar. Því er mikilvægt að skoða hvort auka þurfi úrræði á þriðja stigi þjónustu til að mæta þessum vaxandi áskorunum.

Tillaga 3.1: Bregðast við áhættuhegðun ungmenna fyrr.

Bráða- og viðbragðsteymið sem sveitarfélög höfuðborgarsvæðisins eru að koma á laggirnar og vinnur í anda „Saman gegn ofbeldi“ mun einnig vinna á þriðja stigi, eins og lýst er í tillögu 2.3.

Nýta MST fyrr í ferlinu.

Markmið: Að komið verði á samstarfi milli miðstöðva borgarinnar og Barnaverndar Reykjavíkur, þannig að miðstöðvar geti sótt um MST í umboði barnaverndar þegar það á við.

Áhugi er á að nýta MST (Multisystemic Therapy) úrræði Barna- og fjölskyldustofu fyrr en gert er í dag. Tilgangurinn er að grípa fyrr inn í vanda barna með áhættuhegðun og fjölskyldna þeirra með gagnreyndri aðferð. MST er sértækt meðferðarúrræði sem fer fram í heimahúsi og byggir á heildrænni nálgun. Meðferðin nær yfir alla kerfisþætti sem hafa áhrif á ungmennið s.s. fjölskyldu, skóla, jafningja og nærumhverfi og miðar að því að draga úr áhættuhegðun og styrkja fjölskylduna til að takast á við vandann.

Kostnaður: Innan kostnaðarramma.

Ábyrgð: Skrifstofustjóri ráðgjafar velferðasviðs, Barnavernd Reykjavíkur og miðstöðvar.

Tímamörk: Mars 2026.

Mælikvarði: Að samstarf verði formgert svo fleiri fjölskyldur nái að nýta sér úrræðið.

Viðauki

Kortlagning á aðgerðum Reykjavíkurborgar gegn ofbeldi.

Staða drengja í menntakerfinu – tillögur að úrbótum

Hér má sjá samstarfsyfirlýsingu fyrir börn í viðkvæmri stöðu og tryggja að stjórnskipan og verkferlar taki fljótt til starfa.

Aðgerðir aðgerðahóps um aðgerðir vegna ofbeldis meðal barna og gegn börnum. Aðgerðunum var síðan fjölgað.

Fyrsta stöðuskýrsla.

Önnur stöðuskýrsla.

Þriðja stöðuskýrsla.